

Motion till regionfullmäktige

Upphandla Vita Jobb

Vänsterpartiet föreslår att Västra Götalandsregionen utreder ett införande av Vita Jobb modellen. Modellen syftar till att vid upphandlingar motverka ekonomisk brottslighet och främja ett hållbart företagsklimat för seriösa företagare. Den syftar också till att förbättra anställningsvillkoren för anställda i de företag som vi köper från. Modellen bör kunna utvecklas med att vi vid upphandlingen ställer krav på att någon andel av de anställda anvisas av arbetsförmedlingen.

Den ekonomiska brottsligheten omfattar miljardbelopp. Seriösa företag kan inte konkurrera med oseriösa företag på lika villkor, och vi värnar om att ett hållbart näringsliv. Människor i en utsatt situation utnyttjas som arbetskraft med dåliga arbetsvillkor. Detta innebär även en press på andra löntagares villkor. Västra Götalandsregionen handlar årligen varor och tjänster för 13 miljarder kronor och är en stor aktör som kan göra skillnad, och även vara en förebild för andra. Vi har årligen stora investeringsobjekt och investeringsvolymen blir allt större kommande år. Byggbranschen har ofta stora entreprenader som tenderar att se vita ut till att börja med, men sen i en gråskala övergå till svarta jobb allteftersom kedjan av underentreprenörer växer. Rädslan att inte få fortsatt jobb gör att de anställda, ofta arbetskraft från andra länder, inte törs berätta om låga löner eller brister i arbetsmiljön.

”Vita jobb modellen” har utarbetats som ett samarbetsprojekt mellan ett antal fackliga organisationer inom sektorer som är speciellt utsatta för konsekvenserna av svartarbete. En handbok tar upp rättsliga möjligheter för offentliga myndigheter och organ att agera för att förebygga, upptäcka och åtgärda svartarbete och ekonomisk brottslighet. Det finns praktiska tips på hur man kan upptäcka osund anbuds konkurrens, bland annat genom avvikande nyckeltal. Malmö har även utarbetat kontraktsvillkor som gör att entreprenörer och underentreprenörer har anställningsförhållanden som är ”kollektivavtalsliknande”. Arbetet med införande av modellen förutsätter också en utbildningsinsats för den personal som upphandlar.

Västra Götalandsregionen har idag en uppförandekod för att försöka undvika oseriösa eller kriminella aktörer vid upphandling. Men något förenklat kan man säga att uppförandekoden är mest anpassad för inköp av varor som producerats i andra delar av världen, medan ”Vita Jobb modellen” är mer anpassad för entreprenader som görs på plats hos oss. Det är därför ingen motsättning mellan de två.

Vita Jobbmodellen går ut på att

- Entreprenören och underleverantörer förbjuds uttryckligen att använda svart arbetskraft

- Entreprenören ska som kontraktsvillkor svara för att sociala villkor enligt särskilt utvalda bestämmelser i för arbetet tillämpligt kollektivavtal uppfylls. Det finns inget krav på att ha tecknat kollektivavtal, för det får inte ställas. Malmö har löst det genom att låta en konsult översätta kollektivavtalstext till bindande avtalstext och sen är tanken att den som upphandlar ska använda sig av avtalstext för resp fackförening som är berörd. 19 kollektivavtal har omvandlats till avtalstext.
- Det ska finnas en förteckning över personalen, även underleverantörers personal, med namn, personnummer och de anställda ska bära legitimation på arbetsplatsen
- Beställaren har vid varje tidpunkt rätt att kontrollera förteckningen mot de som reellt befinner sig på arbetsplatsen, samt kolla skattedeklarationer, bokföring mm
- Kontrollen kan göras av en person från den fackliga organisationen, som då fungerar som konsult för oss som beställare. Vita Jobb modellen kan också utvecklas så att vi även på andra sätt använder de fackliga organisationernas nätverk och kunskaper.
- Det finns sanktionsmöjligheter i form rätt att häva avtal och kräva skadestånd

Malmö kommun beslutade 2014-01-15 att Vita Jobbmodellen ska användas för all tjänsteupphandling. Det har av organisationen uttolkats med vissa begränsningar, som vi föreslår ska gälla även hos oss i Västra Götaland:

- Endast där LO-förbund är berörda, inte andra fackföreningar
- Det ska göras där det typiskt sett förekommer stor risk för svartarbete
- Upphandlingen ska vara tillräckligt omfattande, så att modellen uppfattas som meningsfull
- De upphandlingar som ska omfattas är
 - Städjänster
 - Bygg- och rivningsentreprenader
 - Anläggningsentreprenader
 - Trädgårdstjänster
 - Elektrikerarbete
 - Måleritjänster
 - Transporter

Malmö har i sina kontraktsvillkor skrivit in att entreprenören i sex månader ska anställa en långtidsarbetslös person som anvisas av Jobb Malmö. Vi föreslår att vi i VGR även prövar ett tillägg till Vita Jobb modellen om anvisning från Arbetsförmedlingen.

Med hänvisning till ovanstående föreslås Regionfullmäktige besluta

- att Regionstyrelsen får i uppdrag att utreda om regionen kan anpassa och utveckla metoden ”Vita Jobb modellen ” så att vi får ett samlat system för krav vid upphandlingar som bidrar till bättre villkor på arbetsmarknaden.
- att Regionstyrelsen får i uppdrag att utreda om regionen kan ställa krav vid upphandling på att viss andel av de anställda anvisas av Arbetsförmedlingen.

För Vänsterpartiet

Eva Olofsson

Jan Alexandersson

Marie Lindén

Egon Frid

Jessica Wetterling

Mikael Wallgren